

ŠPECIFIKÁ DOKAZOVANIA KORUPCIE

MARCELA TÓTHOVÁ

Ústav verejného práva, Fakulta práva, Paneurópska vysoká škola,
Slovenská republika

Abstract in original language

Predkladaný článok sa zaoberá všeobecným pohľadom na možnosti dokazovania korupcie v rámci trestného konania. Článok poukazuje na špecifiká korupcie, ktoré značne ovplyvňujú a determinujú dôkazy využívané v procese dokazovania. Využívané dôkazy musia byť prispôbené osobitostiam korupčných trestných činov. Poukazuje a stručne popisuje najdôležitejšie dôkazy, ktoré sú využívané v procese dokazovania korupcie.

Key words in original language

Dokazovanie korupcie, predmet dokazovania, rozsah dokazovania, dôkazné prostriedky a dôkazy.

Abstract

The present article deals with the general view of the possibility of evidence of corruption under the current criminal procedural matter. Article points to the specificities of corruption, which greatly affect and to determine the evidence. Images are subject to a range of evidence which must be adapted to the particularities of the corruption crime. Lists and briefly describes the most important evidence that the corruption used for evidentiary purposes.

Key words

Evidence of corruption, the subject of inquiry, the scope of evidence, proof and evidence.

1. VŠEOBECNE K DOKAZOVANIU KORUPCIE

Dokazovanie možno charakterizovať ako „zákonom upravený postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu, ktorého úlohou je poznanie všetkých podstatných skutočností dôležitých pre ďalší postup konania a v konečnej fáze aj pre rozhodnutie“¹ Trestné konanie sa vzťahuje na určitý skutok kvalifikovateľný ako trestný čin, ktorý sa z časového hľadiska stal v minulosti. Keďže orgány činné v trestnom konaní a ani súd (resp. senát alebo samosudca) v absolútnej väčšine prípadov neboli prítomní v danom čase na mieste jeho spáchania, dokazovanie v podstate predstavuje jediný spôsob, ako získať informácie o danom skutku. Ide pritom nie len o informácie týkajúce sa samotného trestného činu a jeho priebehu, ale aj o informácie týkajúce sa všetkých aspektov, ktoré sa naň vzťahujú, vrátane

---

¹ Ivor, J. a kol.: Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 419

predchádzajúcich a následných úkonov. Iba na základe procesu dokazovania môžu orgány činné v trestnom konaní a súd zistiť skutkový stav veci tak, aby o ňom neboli žiadne dôvodné pochybnosti a mohli na základe neho spravodlivo vo veci rozhodnúť. Dokazovanie tak plní z pohľadu orgánov činných v trestnom konaní i z pohľadu súdu poznávaciu úlohu, nakoľko je v rámci neho možné získať informácie o okolnostiach trestno-procesnej udalosti. Ide pritom o náročný a komplikovaný proces, ktorý je ovládaný všeobecnými a taktiež aj špecifickými zásadami, ktorý je možné členiť do viacerých etáp.

V súvislosti s korupčnými trestnými činmi je potrebné uviesť, že ich dokazovanie je do značnej miery ovplyvnené a determinované špecifikami, ktoré sú pre korupčnú kriminalitu typické. Tieto podstatne ovplyvňujú jednak predmet i rozsah dokazovania pri korupčných trestných činoch. Určité osobitosti pritom vykazujú nie len okruh skutočností, ktoré je potrebné dokazovaním zistiť, ale aj povaha a význam dôkazných prostriedkov, ktorých využitie prichádza do úvahy. Určitým spôsobom sa tak na podmienky korupčnej trestnej činnosti prispôbuje ustanovenie § 119 ods. 1 Trestného poriadku (zákon č. 301/2005 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov, ďalej len „TP“), v ktorom je obsiahnutý výpočet tých skutočností, ktoré by sa mali v každom prípade dokazovať. V súvislosti s korupčnou kriminalitou je totiž potrebné dokazovať aj ďalšie skutočnosti, ktoré sa vťahujú na konkrétny skutok kvalifikovaný ako korupčný trestný čin. Pre oblasť dokazovania korupcie je celkovo charakteristická značná dôkazná núdza. „Dokazovanie korupčných trestných činov je značne zložité, čo vyplýva jednak z charakteru tejto trestnej činnosti prebiehajúcej zväčša „medzi štyrmi očami“ ako aj z určitej tolerancie korupčného správania v spoločnosti a následnej neochoty ľudí riešiť, takéto problémy.“²

V súvislosti s dôkaznými prostriedkami, ktorých využitie prichádza do úvahy sa síce uplatňuje ustanovenie § 119 ods. 2 TP, no ich význam z pohľadu zisťovania skutkového stavu je tiež ovplyvnený osobitosťami korupčnej kriminality. Plne sa pritom rešpektuje skutočnosť, že za dôkaz je možné podľa aktuálnej trestno-procesnej úpravy považovať všetko, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci, získalo sa zákonným postupom a z dôkazného prostriedku. Väčšina zákonným spôsobom získaných dôkazov z dôkazných prostriedkov si však v prípade dokazovania korupcie vyžaduje starostlivé posudzovanie a hodnotenie a to jednak samostatne, ale aj vo vzťahu k ostatným získaným dôkazom. V mnohých prípadoch ide o nepriame dôkazy, pri ktorých je táto trestno-procesná zásada obzvlášť dôležitá. Samozrejme, nepriame dôkazy nemožno od začiatku považovať za menej cenné alebo za nehodnoverné, no je potrebné k nim pristupovať starostlivo a obozretne. Dôsledne je tak

---

² Burda, E., Mokrý, L., Tobiášová, L.: Boj proti korupcii, manuál. Projekt financovaný Európskou Úniou, Bratislava, 2008, s. 63

potrebné tiež uplatňovať ďalšiu z trestno-procesných zásad a to zásadu in dubio pro reo.

2. PREDMET A ROZSAH DOKAZOVANIA

Z hľadiska predmetu dokazovania sa aj v prípade korupčných trestných činov uplatňuje ustanovenie § 119 ods. 1 TP, ktoré exemplifikatívnym spôsobom uvádza skutočnosti, ktoré je potrebné dokazovať s cieľom objasnenia trestného činu a usvedčenia jeho páchatel'a. Ide hlavne o nasledujúce okolnosti:

skutočnosť, či sa skutok, ktorý má znaky korupčného trestného činu stal,

či tento skutok spáchal obvinený a za akých podmienok,

všetky dôležité okolnosti spáchania tohto skutku, ktoré môžu mať význam pre posúdenie pomerov páchatel'a,

príjmy z korupčnej trestnej činnosti a prostriedky, ktoré boli na jej spáchanie použité, ich umiestnenie, povaha, právny stav i cena,

podstatné okolnosti pre vznik následku korupčného trestného činu a výšky škody, ktorá v príčinnej súvislosti s ním bola spôsobená,

okolnosti, ktoré viedli k spáchaniu a ktoré umožnili spáchanie korupčnej trestnej činnosti a

okolnosti, ktoré sú dôležité pre ďalší postup v trestnom konaní.

Pri korupčných trestných činoch však nejde vždy o štandardný okruh dokazovania ako pri inej trestnej činnosti. Za veľmi dôležitú sa považuje práve otázka okolností, príčin a podmienok, ktoré umožnili alebo určitým spôsobom prispeli k spáchaniu trestného činu korupcie. Typicky, pri výsluchu obvineného, sprostredkovateľa i svedkov, sa uplatňuje určitý štandardný okruh otázok týkajúcich sa korupčnej trestnej činnosti, ktoré je potrebné zodpovedať s cieľom objasnenia posudzovaného skutku.

Pri korupčných trestných činoch sa taktiež uplatňuje ustanovenie § 119 ods. 2 TP, ktorý určuje, čo všetko sa môže považovať za dôkazný prostriedok. Ako som už vyššie uviedla, dôkazným prostriedkom na účely dokazovania korupcie môže byť všetko, čo prispeje k náležitému objasneniu skutkového stavu korupčného trestného činu, získalo sa zákonným spôsobom z dôkazných prostriedkov. Právo obstarávať dôkazy pritom patrí aj jednotlivým stranám trestného konania, čo je zásadný rozdiel oproti orgánom činným v trestnom konaní, ktoré majú ex lege povinnosť obstarávať dôkazy. V prípade, ak si strany obstarávajú dôkazy sami, znášajú aj náklady ich obstarávania. Ak však nadobudne právoplatnosť rozhodnutie súdu, ktorým bol obžalovaný oslobodený spod obžaloby, patrí stranám

právo na náhradu účelne vynaložených nákladov na obstaranie dôkazov zo strany štátu.

Orgány činné v trestnom konaní sú teda povinné zisťovať v prípade korupčného trestného činu všetky skutočnosti, ktoré sú potrebné pre rozhodnutie vo veci. Na účely rozhodnutia vo veci totiž nie je postačujúca iba pravdepodobnosť určitej skutočnosti, ktorá je svojou povahou dôležitá pre rozhodnutie v trestnom konaní. Takáto skutočnosť musí byť nepochybné preukázaná a v trestnom konaní dokázaná. Dôkazy, o ktoré sa rozhodovanie súdu bude v prípade korupčného trestného činu opierať, musia byť v procese dokazovania preverené a musia byť posúdené ako hodnoverné. Aj v tomto prípade sa uplatňuje zásada zistenia skutkového stavu v takom rozsahu, o ktorom nebudú dôvodné pochybnosti a bude možné na jeho podklade vo veci spravodlivo rozhodnúť. Aj v prípade korupčných trestných činov platí, že orgány činné v trestnom konaní a aj súdy sú povinné:

s rovnakou starostlivosťou zisťovať okolnosti svedčiace v prospech, ako aj v neprospech obvineného a to bez ohľadu na návrhy strán a

preskúmať a náležitým spôsobom overiť všetky okolnosti korupčného trestného činu aj v prípade, že sa obvinený k jeho spáchaniu prizná; pritom je potrebné rešpektovať všetky všeobecné ako aj osobitné zásady dokazovania v trestnom konaní.

3. TYPICKÉ DŮKAZNÉ PROSTRIEDKY V PROCESE DOKAZOVANIA KORUPCIE

Za základné dôkazné prostriedky pri dokazovaní korupčných trestných činov sa považuje výsluch obvineného a výsluch svedka resp. svedkov.³ Okrem nich je však možné využiť aj informačno-technické prostriedky a prostriedky operatívno-pátracej činnosti, konfrontáciu, rekonštrukciu a taktiež aj znalecké dokazovanie. Za najtypickejšie dôkazy možno považovať dôkazy vecné a listinné, pričom na ich získanie sú využívané viaceré trestno-procesné prostriedky, ktoré smerujú k získaniu vecí dôležitých pre trestné konanie.

Korupčné trestné činy sú charakteristické veľmi úzkym okruhom osôb, ktoré sa na ich páchaní zúčastňujú. Ako uvádza Baláž a Jalč⁴, korupčný vzťah je primárne vzťahom viacčlenným. Okrem základných subjektov (korumpovaný a korumpujúci) sa na nich môže

---

³ Chmelík, J. a kol.: Pozornosť, úplatek a korupcie. Praha: LINDE Praha, a.s., 2003, s. 124

⁴ Baláž, P., Jalč, A.: Spoločensko-právna ochrana pred korupciou. Trnava: Vydavateľstvo Trnavskej univerzity v Trnave a VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, s. 28 až 30

podieľať aj tretia osoba v podobe sprostredkovateľa. Ďalší subjekt je typický aj pre trestné činy nepriamej korupcie. Každý z účastníkov tohto vzťahu má pritom záujem na tom, aby korupčná dohoda a podstata korupčnej činnosti ostala utajená. S tým súvisí skutočnosť, že k nej spravidla dochádza bez prítomnosti ďalších osôb ako svedkov. Od tejto skutočnosti sa odvíja aj fakt, že existuje iba veľmi úzky okruh osôb, ktoré môžu poskytnúť relevantné informácie nie len orgánom činným v trestnom konaní, ale aj súdom o podrobnostiach korupčnej trestnej činnosti. Obaja, resp. všetci zúčastnení sú potenciálne obvinení z korupčného trestného činu a táto skutočnosť následne ovplyvňuje aj ich záujem na tom, aby korupčná trestná činnosť ostala neodhalená a trestnoprávne nepostihnutá.

Pre dokazovanie korupčných trestných činov existuje štandardný okruh otázok, ktoré sú kladené pri výsluchu obvinenému s cieľom zistiť informácie, ktoré sú svojou povahou a obsahom dôležité pre trestné konanie. Zmyslom ich kladenia je teda získať informácie, ktoré majú dôkazný charakter pre prebiehajúce trestné konanie o korupčnom trestnom čine. Ide hlavne o otázky:

vzťahujúce sa na osobnú charakteristiku obvineného,

dosiahnuté profesionálne vzdelanie, pracovné uplatnenie, zaradenie,

popis právomocí a činností pri konkrétnom pracovnom zaradení,

rozsah a povaha kompetencií, charakter a rozsah pracovnej zodpovednosti,

popis porušenej povinnosti a preukázanie porušenia povinnosti všeobecného záujmu,

miera zavinenia, subjektívna stránka spáchaného skutku, vrátane motívu,

charakteristika samotného korupčného konania,

predmet korupčného konania, charakteristika výhody alebo veci či služby, ktorá bola predmetom úplatkárstva,

charakteristika vývinového štádia korupčného trestného činu,

popis spôsobu komunikácie medzi zúčastnenými subjektmi a ich vzájomný vzťah,

miesto, dátum a čas a ďalšie okolnosti, za ktorých bol úplatok ponúknutý, poskytnutý alebo sľúbený, prijatý, žiadaný alebo si ho páchatel nechal sľúbiť,

rozsah a spôsob zvýhodnenia iných subjektov na základe korupčného trestného činu,

objasnenie možných podmienok účinnej ľútosti.

V súvislosti s inštitútom účinnej ľútosti sa však vyžaduje a je potrebné skúmať naplnenie podmienok obsiahnutých v ustanovení § 86 písm. g) Trestného zákona (zákon č. 300/2005 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov, ďalej len „TZ“). Obzvlášť dôležité, avšak súčasne aj veľmi náročné je preukazovanie skutočnosti, že osoba úplatok poskytla alebo sľúbila, avšak iba z dôvodu, že oň bola požiadaná a bez meškania o tomto urobila oznámenie, ktoré spĺňa náležitosti uvedené v tomto ustanovení z hľadiska okruhu adresátov.

V prípadoch, že v rámci korupčného vzťahu komunikuje korumpujúci s korumpovaným prostredníctvom tretej osoby – sprostredkovateľa, tento potom disponuje množstvom relevantných informácií, ktoré môžu prispieť k náležitému objasneniu veci. V tomto prípade je však potrebné skúmať, či sprostredkovateľ vedel alebo mohol vedieť o podstate korupčnej dohody a korupčného konania medzi korumpovaným a korumpujúcim. V mnohých prípadoch je totiž ovplyvnený vhodnou legendou tak, že skutočná podstata korupčnej činnosti mu nie je známa. V prípade, že o podstate tejto dohody sprostredkovateľ vie, v trestnom konaní môže poskytnúť veľmi dôležité informácie spravidla o:

povahe a charaktere úplatku,

predmete, službe či výhode, ktorá sa poskytovala alebo sa mala poskytovať ako úplatok,

spôsobe komunikácie korumpovaného a korumpujúceho,

situácii, v ktorej podplácajúci žiadal o obstaranie veci všeobecného záujmu, či mohol konať v tiesni alebo pod nátlakom a v čom mohla tieseň či nátlak spočívať,

úlohe, ktorú ako sprostredkovateľ zohrával v korupčnom vzťahu.

Sprostredkovateľ sa, samozrejme, vystavuje taktiež možnosti trestného stíhania za niektorý z korupčných trestných činov. Vzhľadom na povahu jeho činnosti a prípadnú dohodu s niektorou z hlavných strán korupčného vzťahu do úvahy prichádza jednak účasť na korupčnej trestnej činnosti alebo spolupáchateľstvo. Ak by sprostredkovateľ sám úplatok prijal, mohol by byť nepriamym páchatelom korupčného trestného činu.

Ďalšou skupinou osôb, ktoré môžu v prípade korupčných trestných činov poskytnúť informácie dôležité pre trestné konanie, sú svedkovia. Pre korupčnú trestnú činnosť je typické, že sa odohráva bez svedkov, v uzavretých priestoroch a tak, že sa na nej zúčastňujú iba tie subjekty, ktorých účasť je skutočne nevyhnutná. S priamymi svedkami korupčnej trestnej činnosti sa preto stretávame pomerne ojedinele. Ak by sa aj v danom prípade vyskytovali, potom predstavujú veľmi cenný zdroj informácií. Aj tieto je však potrebné

hodnotiť obozretne a starostlivo vzhľadom na možný záujem svedka na výsledku trestného konania. Podstatne častejšie ide o svedkov, ktorí sa o korupčnej trestnej činnosti dozvedeli nepriamo, sprostredkovane alebo na základe určitých vonkajších prejavov (indikátorov korupčnej trestnej činnosti). Priamy svedkovia korupčnej trestnej činnosti spravidla vedia poskytnúť informácie o komunikácii, o motívoch a o spôsoboch konania základných subjektov korupčného vzťahu. Môžu popísať podmienky korupčnej dohody, povahu a charakter jej predmetu, oblasť, v ktorej sa realizovala a podobne. V prípade naplnenia zákonných predpokladov prichádza do úvahy v súvislosti s výsluchom svedkov aj aplikácia inštitútov utajeného svedka na základe ustanovenia § 136 TP alebo ohrozeného a chráneného svedka podľa osobitného predpisu.⁵ V prípade obzvlášť závažných trestných činov, vrátane trestných činov korupcie, ako aj trestných činov zneužívania právomoci verejného činiteľa prichádza do úvahy možnosť, výnimočne, využiť aj ustanovenie § 117 ods. 3 TP, na základe aplikácie ktorého bude svedok v trestnom konaní vypovedať pod tzv. legendou.⁶ Vyššie spomenuté možnosti ochrany sa však vzťahujú výhradne na osoby v procesnom postavení svedka v trestnom konaní. V súvislosti s postavením svedka a jeho ochranou je dôležitá aj skutočnosť, že v pozícii svedka bude v trestnom konaní vypočúvaná aj podplácajúca osoba, na ktorú sa vzťahuje inštitút účinnej ľútosti podľa ustanovenia § 86 písm. g) TZ .

Zákonom č. 457/2003 Z.z., ktorým sa novelizovali ustanovenia predošlého Trestného poriadku, bol do nášho právneho poriadku zavedený inštitút „korunného svedka“ alebo spolupracujúceho obvineného. Tento inštitút sa využíva v prípadoch, pre ktoré je charakteristická dôkazná núdza. Ide o typickú situáciu v súvislosti s dokazovaním korupčnej trestnej činnosti, pre ktoré je dôkazná núdza veľmi charakteristická. Okrem korupčnej kriminality však môže ísť aj prípady najzávažnejšej organizovanej trestnej činnosti. V ustanoveniach TP je priamo upravený postup v prípade osoby, ktorá sa síce sama spolupodieľala na páchaní korupčného trestného činu, no dobrovoľne sa rozhodla pre spoluprácu s orgánmi činnými v trestnom konaní. Táto osoba, tzv. „korunný svedok“ predstavuje veľmi cenný zdroj informácií dôležitých pre trestné konanie a to nie len o povahe a charaktere páchanej trestnej činnosti, ale aj o osobách, ktoré sa na nej podieľajú a zúčastňujú. Na základe spolupráce s orgánmi činnými v trestnom konaní prichádza do úvahy možnosť dočasne odložiť vznesenie obvinenia voči tejto osobe a ak už vznesené bolo, tak možnosť prerušiť trestné stíhanie. Na základe informácií, ktoré táto osoba ako svedok poskytne v trestnom konaní o korupčnom trestnom čine, prichádza v jej prípade do úvahy možnosť zastaviť alebo

---

⁵ Týmto je zákon č. 256/1998 Z.z. o ochrane svedka v znení neskorších právnych predpisov

⁶ Legendou sa rozumie súhrn krycích údajov o osobe agenta, najmä o jeho totožnosti, rodinnom stave, o jeho vzdelaní a zamestnaní

podmienečne zastaviť trestné stíhanie, prípadne možnosť mimoriadneho zníženia trestu odňatia slobody na základe ustanovenia § 39 TZ. Podstata tohto inštitútu sa zakladá na formálnej dohode medzi páchatelom trestného činu na jednej strane a štátom na strane druhej, ktorej obsahom je povinnosť páchatela poskytnúť dôkazne relevantné informácie pre trestné konanie, pomocou ktorých dôjde k usvedčeniu páchatelov korupčnej alebo inej závažnej organizovanej trestnej činnosti a ku ľahčeniu dôkaznej pozície prokuratúry za poskytnutie výhody beztrestnosti alebo inej výhody, na ktorú by inak páchatel trestného činu nemal žiaden nárok.⁷

Dokazovanie korupcie predstavuje veľmi náročný proces, v rámci ktorého nie je možné niektorým dôkazom pripisovať lepšie či hodnovernejšie postavenie, uprednostňovať ich, preceňovať alebo podceňovať. Rovnako to platí aj v súvislosti s výpoveďou svedka, ktorej je v trestnom konaní priznané postavenie dôkazu. Napriek tomu, že *ex lege* je svedkovi daná povinnosť vypovedať úplne a pravdivo, pričom porušenie týchto povinností je aj trestnoprávne postihované, nie vždy a nie každý svedok bude v súlade s týmito povinnosťami postupovať. Veľmi obozretne je potrebné pristupovať a akejkol'vek výpovedi svedka v súvislosti s korupčnými trestnými činmi, vrátane svedka korunného. Záujem na dokázaní skutkového stavu veci nemôže byť v žiadnom prípade nadriadený zásade legality. Preto aj dokazovanie prostredníctvom svedeckých výpovedí a výpovedí korunného svedka musí byť realizované na základe zákona a v súlade s postupom, ktorý zákon predpisuje. Pre korunného svedka pritom platia určité odchýlky z hľadiska postavenia, z hľadiska práv a povinností a tiež z hľadiska výsluchu, pri ktorom sa vychádza z predpokladu, že korunný svedok bude vypovedať pravdivo a úplne. Aj pri jeho výsluchu však musia byť rešpektované základné pravidlá a zásady dokazovania.

Ďalším dôkazným prostriedkom, ktorý sa využíva v procese dokazovania korupcie je rekognícia. Jej trestnoprávny základ je obsiahnutý v ustanovení § 126 TP, pričom zásady jej vykonania sú rozpracované v rámci kriminalistickej taktiky. Na účely dokazovania korupcie sa využíva skôr ojedinele. Jej využitie je možné hlavne v prípade, ak je korupčná trestná činnosť sprostredkovaná treťou osobou a táto jej sprostredkovanie popiera.⁸ Môže sa vzťahovať jednak na vec, službu alebo výhodu, ktorá bola predmetom korupčnej dohody, alebo na osobu, ktorá sa korupčnej trestnej činnosti zúčastňovala. O forme jej uskutočnenia rozhoduje vždy ten, kto jej

---

⁷ Baláž, P., Jalč, A.: Spoločensko-právna ochrana pred korupciou. Trnava: Vydavateľstvo Trnavskej univerzity v Trnave a VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, s. 150

⁸ Viktoriová, J. Bango, D., Blatnická, J., Palarec, J.: Metodika vyšetrovania trestných činov. II. časť. Vybrané druhy ekonomických trestných činov. Bratislava: APZ, 2004, s.74

vykonanie nariadil. Kriminologická teória však odporúča, aby sa rekognícia osôb, ak je to možné, uskutočnila in natura.⁹

Pri dokazovaní korupčnej trestnej činnosti je možné využiť taktiež konfrontáciu na základe ustanovenia § 125 TP. Konfrontácia je samozrejme možná vo vzťahu obvineného a spoluobvineného alebo svedka. Aj keď trestno-procesné ustanovenia presne neriešia počet osôb, ktoré môžu byť súčasne konfrontované, reálne môže ísť iba o dve osoby. V súlade s trestnoprávnym chápaním je konfrontácia posledným prostriedkom, ktorý sa využíva v prípade, ak nie je možné odstrániť rozpory vo výpovediach korumpovaného a korumpujúceho iným spôsobom. Ide teda o využitie v prípadoch, ak bola pre trestné konanie charakteristická dôkazná núdza. Ide o typický prípad korupčnej trestnej činnosti.

V procese dokazovania možno taktiež za dôležité považovať obrazové, zvukové a obrazovo-zvukové záznamy, prípadne aj záznamy telekomunikačnej prevádzky. Zatiaľ čo prostriedkom, pomocou ktorých sú v trestnom konaní získavané, je priznané postavenie dôkazných prostriedkov, samotné záznamy majú povahu dôkazu. Samozrejme, aj tu sa vyžaduje, aby boli získané plne v súlade s pravidlami, na ktoré ich využitie viažu ustanovenia TP a postupom, ktorý je v jeho ustanoveniach popísaný. V prípade ich nedodržania by totiž boli postihnuté vadou, pre ktorú by ich nebolo možné v trestnom konaní využiť. Ich povaha však môže byť rôzna a od nej sa odvíja aj ich prípustnosť v trestnom konaní. Ako som už vyššie uviedla, v prípade, že sú získané za splnenia zákonných podmienok, na ktoré je ich využitie viazané a zákonným postupom, majú v trestnom konaní povahu dôkazu. Problematickejšie sú však v prípade, ak ich obstará niektorá z osôb, ktorá sa na komunikácii zúčastňuje. Takéto dôkazy sú v trestnom konaní neprípustné, nakoľko sú získavané nelegálne, bez vedomia a bez súhlasu osoby, ktorej sa dotýkajú. Z dôvodu porušenia práva na ochranu osobnosti v zmysle občianskoprávných predpisov v tomto prípade prichádza do úvahy aj možnosť domáhať sa prostredníctvom relevantných žalôb ochrany osobnosti. Navyše, možný je aj trestnoprávny postih za porušovanie dôvernosti ústneho prejavu a iného prejavu osobnej povahy podľa ustanovenia § 377 TZ. Treba však uviesť, že ako trestný čin (podľa ustanovenia § 377 TZ) by nemala byť posudzovaná situácia, kedy je obrazovým, zvukovým, obrazovo-zvukovým záznamom alebo záznamom telekomunikačnej prevádzky zachytený priebeh trestného činu. Nikto sa nemôže domáhať ochrany svojich práv v prípade, že sám, svojim konaním narušil alebo ohrozil práva inej osoby. Práva jednotlivca končia tam, kde začínajú práva ďalšej osoby.¹⁰ Z toho dôvodu, ak by sa uvedené

---

⁹ Porada, V. a kol.: *Kriminalistka*. Bratislava: IURA EDITION, 2009, s. 290 a nasl.

¹⁰ Jtk 12/10, judikát trestnoprávneho kolégia Krajského súdu v Žiline zo 14. septembra 2010

záznamy sprístupnili iba orgánom činným v trestnom konaní, nemali by byť chápané v súvislosti s vyššie uvedenou skutkovou podstatou (ustanovenie § 377 TZ). Pri obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamoch, ako aj pri záznamoch telekomunikačnej prevádzky je potrebné rozlišovať tieto odlišné situácie:

ak ide o nahrávky, ktoré majú verejno-právnu, pričom nemusia byť dostupné verejnosti: typicky ide o komunikáciu dvoch osôb, pričom jedna má postavenie verejného činiteľa a druhá má postavenie svedka. V tomto prípade sa vyhotovenie záznamu nepovažuje za zásah do súkromia, ani do osobnostných práv, nakoľko obsah záznamu zachytáva iba priebeh určitého konania ako verejno-právneho nástroja, prostriedku na ochranu zákonnosti právnych vzťahov. Z tohto dôvodu môže byť záznam použitý v trestnom konaní ako zákonný, legálny dôkaz,

ak ide o nahrávku osoby, ktorá vykonáva svoje povinnosti v rámci zamestnania či funkcie: v úradnom styku pritom platí, že daná osoba výkonom svojich pracovných povinností prezentuje svoje zamestnanie či funkciu, ktoré sú verejnosti bežne prístupné; z toho dôvodu záznamy z tejto funkcie nie sú zásahom do práva na súkromie a ani do osobnostných práv, nejde totiž o neverejné prednesy a ani o prednesy súkromného charakteru. Takáto nahrávka by teda mala byť legálnym dôkazom v trestnom konaní; podstatne spornejšie je to v prípade súkromnej sféry. Takéto chápanie záznamov sa v praxi považuje za sporné a vo väčšine prípadov je odmietané. Ak však má ísť o policajta, teda o verejného činiteľa pri výkone svojich povinností, vyhotovovanie nahrávok a ich legálne použitie v trestnom konaní je možné,

ak nahrávky zachytávajú súkromné rozhovory a stretnutia, ich vyhotovovanie je v každom prípade zásahom do práva na súkromie a tiež do osobnostných práv a z toho dôvodu ide o nelegálne získané dôkazy, ktoré v trestnom konaní nemožno využiť.

Ako podporné dôkazy sa v trestnom konaní o korupčných trestných činoch využívajú aj výpisy z účtov účastníkov korupčného vzťahu, pomocou ktorých sa má preukázať prevod, vklad alebo výber peňažných prostriedkov. Na ich obstarávanie sa však vyžaduje dôsledné naplnenie zákonných podmienok. V mnohých prípadoch sa s cieľom získania vecných alebo listinných dôkazov vzťahujúcich sa na korupčnú trestnú činnosť uplatňujú trestno-procesné inštitúty ako je vydanie vecí (§ 89 TP), odňatie vecí (§ 91 TP) a tiež inštitúty domovej prehliadky (§ 100 TP), prehliadky iných priestorov a pozemkov (§ 101 TP), osobnej prehliadky (§ 102 TP) a niektoré ďalšie.

Jedným z najúčinnějších prostriedkov dokazovania korupcie je predstieraný prevod (§ 112 TP). Ide o typický prostriedok operatívno-pátracej činnosti, ktorý smeruje k získaniu informácií, ktoré sú dôležité pre trestné konanie. Vo svojej podstate ide o simulovaný právny úkon, ktorý by bol podľa občiansko-právnej teórie úkonom absolútne neplatným. Nevyjadruje totiž vážny prejav vôle, s ktorými

by sa spájali právne následky. Skutočnosť, že tento inštitút ako simulovaný právny úkon zakotvuje priamo ustanovenie § 112 TP znamená prelomenie absolútnej neplatnosti simulovaných právnych úkonov. Na základe trestno-procesnej úpravy ide totiž o dovolený prostriedok, ktorý štát prostredníctvom svojich orgánov využíva v záujme odhaľovania, preverovania alebo dokázania úmyselných trestných činov s trestnou sadzbou, ktorá v hornej hranici prevyšuje tri roky, trestných činov korupčných a iných trestných činov, na konanie o ktorých Slovenskú republiku zaväzuje medzinárodná zmluva. Na základe písomného príkazu predsedu senátu alebo prokurátora (v prípravnom konaní a v postupe pred začatím trestného stíhania) je možné predstierať kúpu, predaj alebo iný prevod predmetu plnenia, na ktorého držanie je potrebné osobitné povolenie, ktorého držanie je zakázané, ktorý pochádza alebo je určený na spáchanie trestného činu. V prípade dokazovania korupčných trestných činov ide práve o posledné zo spomenutých možností, teda o predstieranie prevodu veci, ktoré sú určené na spáchanie trestného činu. V prípadoch, ak vec neznesie odklad a príkaz nemožno získať vopred, môže sa predstieraný prevod uskutočniť aj bez príkazu. Príkaz však musí byť zadovážený dodatočne v lehote do 48 hodín. Inak je nutné predstieraný prevod ukončiť a informácie, ktoré budú na jeho základe získané nie je v trestnom konaní možné použiť. Ak sa predstieraný prevod uskutoční v súlade s ustanoveniami TP, ktoré sa na tento inštitút vzťahujú, v trestnom konaní má povahu dôkazného prostriedku a informácie, ktoré sa pomocou neho získajú, majú povahu dôkazu. Rovnako toto pravidlo platí aj v prípade trestno-procesného inštitútu sledovania osôb a vecí (§ 113 TP), inštitútu vyhotovovania obrazových, zvukových a obrazovo zvukových záznamov (§ 114 TP), odpočúvania záznamu telekomunikačnej prevádzky (§ 115 a § 116 TP) a tiež pri inštitúte agenta (§ 117 TP). Informácie, ktoré budú pomocou týchto dôkazných prostriedkov získané, za súčasného splnenia podmienky ich legálneho použitia, majú v trestnom konaní povahu dôkazu. Vzhľadom na ich charakter a utajený spôsob vykonávania ide o veľmi dôležité dôkazy v procese dokazovania korupcie. Práve informačno-technické prostriedky a prostriedky operatívno-pátracej činnosti sa v justičnej praxi ukázali ako najefektívnejšie na objasnenie korupčnej trestnej činnosti a na usvedčenie jej páchatel'ov.¹¹ Na druhej strane však treba spomenúť aj ich kontroverzný charakter (v niektorých prípadoch) a skutočnosť, že niektoré z nich v trestno-procesnej teórii i praxi odmietané.

V neposlednom rade je možné v procese dokazovania korupcie využiť aj odbornú a znaleckú činnosť. Ide hlavne o znalecké posudky a odborné vyjadrenia, na účely podania ktorých sa do trestného konania priberajú znalci a odborníci z najrôznejších kriminalisticko-technických odborov. Pri korupčných trestných činoch prichádza do

---

¹¹ Baláž, P., Jalč, A.: Spoločensko-právna ochrana pred korupciou. Trnava: Vydavateľstvo Trnavskej univerzity v Trnave a VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, s. 145

úvahy skúmanie zaistených dokumentov, listín alebo ich ústrižkov, platidiel, zvukových záznamov, písacích prostriedkov. V súvislosti s nimi sa skúma hlavne pravosť dokumentov, skupinová zhoda, súvislosť medzi útržkami, znenie textu na spálenom dokumente a podobne. Predmetom znaleckého skúmania je tiež skutočnosť, či dokumenty písala rovnaká osoba alebo viaceré osoby a aj skutočnosť, či je podpis na dokumente pravý a či patrí určitej osobe, od ktorej pochádza vzorka písma, ktorá je už k dispozícii. Fonoskopicky je možné skúmať, či určité, spravidla anonymné hlasy na zázname patria konkrétnym osobám, ktorých vzorky hlasu sú k dispozícii, či sú záznamy pravé, aký je ich vek, z akého prostredia pochádzajú a podobne. Na účely dokazovania korupcie je pritom možné využiť veľké množstvo skúmaní, ktoré sa svojou povahou nelíšia od iných, bežných trestných vecí.¹²

4. ZÁVER

Dokazovanie predstavuje veľmi náročný proces, ktorý je ovládaný nie len všeobecnými, ale aj špecifickými zásadami a ktorý prebieha súbežne s vyhľadávaním dôkazov. Základnou úlohou orgánov činných v trestnom konaní a tiež súdov je postupovať tak, aby sa skutkový stav veci zistil spôsobom a v rozsahu, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti a na základe ktorého je možné vo veci spravodlivo rozhodnúť. Rovnaké zásady a pravidlá postupu dokazovania pritom platia aj pre prípady dokazovania korupčnej trestnej činnosti. Je potrebné si však uvedomiť, že osobitosti, ktoré sú typické pre korupčnú kriminalitu, výrazne ovplyvňujú a v podstate komplikujú aj proces dokazovania korupcie. Orgány činné v trestnom konaní a taktiež aj súdy v týchto prípadoch disponujú iba minimálnym množstvom relevantných informácií. Pre korupčnú kriminalitu je všeobecne charakteristická značná dôkazná núdza. Dôkazné prostriedky, ktorých využitie prichádza do úvahy, sú ovplyvnené povahou korupčnej trestnej činnosti a z toho dôvodu je potrebné pristupovať k nim obzvlášť obozretne a starostlivo. V zmysle zásady voľného hodnotenia dôkazov musia byť jednotlivé dôkazy hodnotené samostatne a následne vo vzájomných súvislostiach. Na základe zložitého logického postupu sú im priznávané atribúty závažnosti, hodnovernosti i pravdivosti. Ustanovenia TP však do určitej miery počítajú s prípadmi, pre ktoré je charakteristická dôkazná núdza a zakotvujú právnu úpravu takých dôkazných prostriedkov, pomocou ktorých je možné tento problém dokazovania v trestnom konaní preklenúť. V súvislosti s nimi je však potrebné prísne dbať na dodržiavanie pravidiel a podmienok ich aplikácie tak, ako sú zakotvené v ustanoveniach TP. V opačnom prípade by ich totiž nebolo možné využiť v procese dokazovania z dôvodu ich nelegálnosti, ktorá má povahu absolútnej vady dôkazov v trestnom konaní.

---

¹² Chmelík, J.: Znalecké dokazování. Praha: MVČR, 2001

Literature:

- Baláž, P., Jalč. A.: Spoločensko-právna ochrana pred korupciou. Trnava: Vydavateľstvo Trnavskej univerzity v Trnave a VEDA – Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2006, ISBN 80-224-0899-9
- Burda, E., Mokrý, L., Tobiášová, L.: Boj proti korupcii, manuál. Projekt financovaný Európskou Úniou, Bratislava, 2008, ISBN 978-80-969554-9-7.
- Chmelík, J. a kol.: Pozornost, úplatek a korupce. Praha: LINDE Praha, a.s., 2003, ISBN 80-7201-424-X.
- Chmelík, J.: Znalecké dokazování. Praha: MVČR, 2001.
- Ivor, J. a kol.: Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010, ISBN 978-80-8078-309-9.
- Porada, V. a kol.: Kriminalistka. Bratislava: IURA EDITION, 2009, ISBN 978-80-8078-170-5.
- Viktoriová, J. Bango, D., Blatnická, J., Palarec, J.: Metodika vyšetrovania trestných činov. II. časť. Vybrané druhy ekonomických trestných činov. Bratislava: APZ, 2004, ISBN 80-8054-313-5.
- Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov.
- Trestný poriadok č. 301/2005 Z.z. v znení neskorších právnych predpisov.
- Zákon č. 256/1998 Z.z. o ochrane svedka v znení neskorších právnych predpisov.
- Jtk 12/10, judikát trestnoprávneho kolégia Krajského súdu v Žiline zo 14 .septembra 2010.

Contact – email

marcela.tothova26@gmail.com